

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA NOTRANJE ZADEVE IN JAVNO UPRAVO

DIREKTORAT ZA JAVNI SEKTOR

Tržaška cesta 21, 1000 Ljubljana

T: 01 478 16 50

F: 01 478 16 99

E: gp.mpju@gov.si

www.mnz.gov.si

Portal "minus 25%"
oao.predlogi@gov.si

Številka: 007-371/2013/2

Datum: 30.4.2013

Zadeva: Potrdilo o nekaznovanosti kot pogoj za kandidiranje na volitvah

Na Ministrstvu za notranje zadeve in javno upravo (v nadaljevanju: ministrstvo) smo prejeli vaš predlog, da se dopolni zakon v zvezi z volitvami državnih organov, in sicer tako, da vsak kandidat ob vsakih volitvah, ki kandidira na katerikoli listi za katerikoli položaj v državnih organih ob vložitvi kandidature priloži potrdilo, da ni v kazenskem ali predkazenskem postopku, ki ga pridobi na Ministrstvu za pravosodje. V nadaljevanju navajate, da bi to veljalo tudi za tiste, ki so na položaju že mnoga leta.

Ministrstvo je resorno pristojen organ za področje volilne zakonodaje. Volitve v državne organe urejajo naslednji zakoni:

1. Zakon o volitvah v državni zbor (Uradni list RS, št. 109/06 - UPB1, 54/07 Odl.US: U-I-7/07-22, Up-1054/07-24, 49/08 Skl.US: U-I-272/07-12; v nadaljevanju: ZVDZ),
2. Zakon o volitvah poslancev iz Republike Slovenije v Evropski parlament (Uradni list RS, št. 40/04-UPB1, 41/07-ZVRK in 109/09),
3. Zakon o volitvah predsednika republike (Uradni list RS, št. 39/92, 22/99 Odl.US: U-I-160/97, 11/03 Skl.US: U-I-417/02-7, 73/03 Odl.US: U-I-346/02-13 in 49/08 Skl.US: U-I-272/07-12).

V nadaljevanju pojasnjujemo zakonsko ureditev področja kandidiranja na neposrednih volitvah in tudi oceno predloga državljana. Glede na to, da je temeljni volilni zakon ZVDZ, določbe katerega se v večjem delu smiselno uporabljajo tudi za volitve poslancev RS v Evropski parlament in za volitve predsednika republike, bomo veljavno ureditev predstavili skozi ta zakon.

Splošna volilna pravica

O sodobnih demokratičnih volitvah lahko govorimo le, če so izvedene na podlagi splošne volilne pravice. Splošna volilna pravica je pravica vsakega državljana, da voli in je voljen ne glede na razredno, narodnostno, rasno, ekonomsko ali drugo pripadnost. V skladu z načelom splošne volilne pravice so izključeni oziroma začasno omejeni pri izvrševanju te pravice le tisti, ki zaradi duševne bolezni ali mladosti ne morejo glasovati.

Volilna pravica vsebuje tako aktivni del (pravica, da volim) kot pasivni del (pravica, da sem izvoljen). Pravico voliti in biti voljen za poslanca ima državljan Republike Slovenije, ki je na dan glasovanja dopolnil osemnajst let starosti. Prva omejitev splošne (aktivne in pasivne) volilne pravice, ki jo določa Zakon o volitvah v državni zbor (Uradni list RS, 109/06-UPB1, 54/07

Odl.US: U-I-7/07-22, Up-1054/07-24 in 49/08 Skl.US: U-I-272/07-12) je torej starost. Druga omejitev se nanaša na osebe, ki jim je bila zaradi duševne bolezni, zaostalosti ali prizadetosti popolnoma odvzeta poslovna sposobnost ali podaljšana roditeljska pravica staršev ali drugih oseb čez njihovo polnoletnost ter niso sposobne razumeti pomena, namena in učinkov volitev. Sodišče v postopku za odvzem poslovne sposobnosti ali podaljšanje roditeljske pravice čez polnoletnost posebej odloči o odvzemu pravice voliti in biti voljen. Nadaljnje omejitve pasivne volilne pravice pa določa zakonodaja predvsem v primerih nezdržljivosti, ki jih določajo Zakon o poslancih in Zakon o integriteti in preprečevanju korupcije. V tem primeru gre za preprečevanje interesnega konflikta.

Zakonodaja pa določa tudi možnost predčasnega prenehanja mandata. Eden od razlogov je tudi pravnomočna obsodba. Tako kot poslancu Državnega zbora Republike Slovenije na podlagi 8. člena Zakona o poslancih (Ur. l. RS, št. 112/05-UPB2 20/06-ZNOJF-1, 109/08, 39/11 in 48/12) preneha mandat, če je s pravnomočno sodbo obsojen na nepogojno kazen zapora, daljšo od šest mesecev.

Pravna domneva nedolžnosti iz Ustave Republike Slovenije

V pobudi predlagatelj kot razlog za omejevanje pasivne volilne pravice določa, da bi moral kandidat predložiti potrdilo, da ni v kazenskem ali v predkazenskem postopku. Z uveljavitvijo tovrstne omejitve bi zakon posegel v 27. člen ustave in s tem razvrednotil ustavno določeno domnevno nedolžnosti. Uvedba načela domneve nedolžnosti je eden najpomembnejših korakov na področju kazenskega procesnega prava. S tem je posamezniku zagotovljena ena izmed temeljnih pravic, ki jo danes vsebujejo skoraj vsi kazensko pravni sistemi po vsem svetu. Tako skorajda ne govorimo o demokratično razviti državi, v kolikor nima v svoj sistem vključenega načela domneve nedolžnosti. V skladu s tem načelom je vsakdo domnevan za nedolžnega, v kolikor mu krivda ni dokazana izven razumnega dvoma. V samih pravnih aktih pa se to načelo pojavlja v različni oblikah, v ustavi pa v njenem 27. členu izrecno v tej vsebini: "Kdor je obdolžen kaznivega ravnanja, velja za nedolžnega, dokler njegova krivda ni ugotovljena s pravnomočno sodbo."

Pravne posledice obsodbe

Prepoved kandidiranja zaradi tega, ker je kandidat v predkazenskem ali kazenskem postopku je tudi v nasprotju s kazensko zakonodajo, saj se skladno s Kazenskim zakonikom prenehanje ali izguba posameznih pravic lahko veže samo na pravnomočno obsodbo. V skladu z 78. členom Kazenskega zakonika pravne posledice obsodbe ne morejo nastati celo, če je bila storilcu za kaznivo dejanje izrečena denarna kazen, pogojna obsodba ali sodni opomin, ali če mu je bila kazen odpuščena. Glede na navedeno pravne posledice še toliko bolj ne morejo nastati v primeru, ko je kazenski postopek v teku. Takšne posledice pa bi morale biti tudi časovno omejene (drugi odstavek 80. člena Kazenskega zakonika).

Poseg v tekoči mandat neposredno izvoljenih funkcionarjev

Hkrati tudi opozarjamo, da je ustavno sporen predlog, po katerem bi nove omejitve pasivne volilne pravice in s tem novi razlogi za razrešitev oziroma prenehanje mandata neposredno izvoljenih funkcionarjev veljali za tiste, ki že izvršujejo funkcijo in bi jim na ta način prenehal mandat. Tovrsten poseg v mandat bi lahko šteli kot poseg v pravico, za kar oseba pred nastopom mandata ni vedela. Gre za poseg v načelo varstva zaupanja v pravo, ki izhaja iz načela pravne države in zagotavlja varstvo pravic zoper zakonske posege z učinkom za naprej in posamezniku zagotavlja, da mu država njegovega pravnega položaja ne bo poslabšala arbitrarno, torej brez stvarnega razloga, utemeljenega v prevladujočem javnem interesu.

Glede na navedeno menimo, da vaš predlog ni primeren za nadaljnjo obravnavo. Hkrati pa vas obveščamo, da je v postopku v Državnem zboru paket zakonov, ki želijo urediti navedeno problematiko v skladu z Ustavo RS in mednarodnimi konvencijami. Predlogi zakonov so objavljeni v Poročevalcu z dne 7.2.2013 in 8.3.2013 na spletni strani Državnega zbora.

S spoštovanjem,

Pripravil/a:
Anja Anzeljc
višja svetovalka

Mojca Ramšak Pešec
generalna direktorica